

HET ONDERWIJS

Naar aanleiding van ons hoofdartikel in het Juninummer ontvingen wij nog het volgende schrijven:

UTRECHT, 6 Aug. 1925.

Geachte Redactie.

Naar aanleiding van het artikeltje „Het Onderwijsmoeras” van den hoofdredacteur in het Tijdschrift voor Tandheelkunde (Juni-aflevering) heb ik enkele opmerkingen te maken, die naar mij voorkomt, ook beter eens in het openbaar uitgesproken kunnen worden.

Voornamelijk grieft mij in hooge mate de toon waarop het „Utrechtsch Onderwijs-monopolie” wordt afgemaakt. Dit is onjuist en onbillijk, en kan slechts eene verontschuldiging vinden in onbekendheid met het feit, dat verschillende leden van gezegd monopolie reeds jaren lang dag in dag uit met terzijdestelling van hunne persoonlijke belangen en voorkeur voor wetenschappelijken arbeid al hunne krachten inspannen om onder de ongunstige maatschappelijke toestanden van het laatste decennium althans voor de studenten van het onderwijs nog te maken wat er van te maken valt.

Eene toewijding waarvoor hun overigens een goed deel onaangenaamheden en kleingeestige critiek te beurt vielen.

Indien zij daarbij ergens te kort schoten, dan was het vooral hierin, dat zij de behoefte missen, om hun werk steeds overal en altijd naar buiten te doen uitkomen.

Toegegeven: het onderwijs, of juister de resultaten, zijn niet wat men zich als ideaal zou kunnen voorstellen. Is dit evenwel uitsluitend en in zoo hooge mate aan gebrek aan inzicht van de docenten te wijten, dat dit college onder curateele moet worden gesteld van de Maatschappij tot bevordering der tandheelkunde, of, waar dit op neerkomt, van enkele harer leden, dus in elk geval nog erger leeken op onderwijsgebied?

Of waren er andere oorzaken?

Hoe grondiger iemand met al de bijzonderheden van eene aangelegenheid op de hoogte is, hoe minder pertinent hij dikwijls eene bepaalde methode ter verbetering als de alleen juiste meent te mogen aanbevelen. En dit te minder indien hij daarbij rekening heeft te houden met onbepaald veranderlijke factoren van buiten af. Het is daarom niet geheel onverklaarbaar dat mijne beide collegae, die (niet in hunne kwaliteit van lector maar als tandarts) zich bereid verklaarden in de O. en E. commissie mee te werken, thans onder de veranderde maatschappelijke toestanden en vooruitzichten meer kunnen voelen voor eene andere oplossing van het opleidingsvraagstuk.

Men moet namelijk niet uit het oog verliezen, dat de docenten, die reeds jaren dagelijks met al de, vaak onoverkomelijke, moeilijkheden van het onderwijs kennis maken, bij eventueele invoering van het candidaats-examen in de medicijnen betrekkelijk slechts een klein percentage der tekortkomingen weten opgeheven, daargelaten nog de nieuwe complicaties die er door veroorzaakt worden.

Ook het tandheelkundig onderwijs immers lijdt al sedert jaren in zoo hooge mate aan de onvermijdelijke gevolgen der algemeene bezuiniging, dat het doorlopend de grootste moeite kost, het eenigszins op peil te houden.

Hoofdoorzaak der gerezen bezwaren vormt wel de abnormale, nog steeds aanhoudende toename van het aantal studenten. Heette voor enkele jaren eene cursus van 30—40 talrijk, thans telt het jongste jaar bijna 100 studenten! Het

gebrek aan doelmatig ingerichte gebouwen voor dit aantal vormt eene ernstige belemmering voor eene vlotte gang van het onderwijs. Het oorspronkelijke gebouw, indertijd bestemd voor alle vier studie jaren met hunne verschillende behoeften wat inrichting der zalen betreft, herbergt thans alleen de beide op patienten werkende afdeelingen, dat is ook hiervoor veel te klein, en hoogst ondoelmatig ingericht met de ontelbare trapjes, gangen en zaaltjes. Het geheel is hierdoor onoverzichtelijk, maakt contrôle over de patienten-behandelingen niet voldoende door te voeren en verslindt een massa tijd en energie der docenten. Het 1e en 2e jaar vinden met September ieder een gebouw, dat ook al weer niet oorspronkelijk hiervoor was ontworpen. De drie inrichtingen zijn ver uiteen gelegen, en enkele lectoren geven in ieder een deel van hun onderwijs. Wat een geschipper met onderwijsmateriaal, tijd en assistentie!

Dat de hygiëne in de gebouwen al jaren ontoelaatbaar in het gedrang kwam is bekend.

De uiterst lage bezoldigingen der intellectueelen zijn mede oorzaak van een bedenkelijke toestand. Zoo denken de flinke jonge collegae er dan ook sinds jaren al niet meer aan, volledig assistent te worden. Hun kan immers niet eens tijd en gelegenheid meer gegeven worden om in de kliniek ook wetenschappelijk te werken, terwijl ze meerdere praktijkervaring als assistent bij een bekwaam collega kunnen verwerven, waar ze veel beter voor hun arbeid beloond worden. Anderen, in de omstreken gevestigd, wordt een assistentschap voor enkele dagen meermalen door de forensenbelasting onmogelijk gemaakt.

De eenige kans, om voor een of meer jaren een flinke assistent geheel voor het onderwijs ter beschikking te krijgen doet zich sporadisch voor, indien eene bekwame vrouwelijke tandarts daartoe bereid is zoolang haar aanstaande echtgenoot nog geen betrekking heeft. Voor langeren termijn ook al weer niet, daar zij als ongehuwde de laatste twee verhoogingen niet ontvangt, daarentegen wel $8\frac{1}{2}$ % pensioen stort, en dan

veel beter bij een collega in de praktijk hare gemaakte studiekosten en woninginrichting kan verdienen.

Het gevolg is: elk jaar een te klein aantal en meest nieuwe, voor het meerendeel zeer jonge, onervaren assistenten, wier aanstelling varieert, al naar ze tijd hebben, van 1—5 dagen per week, waardoor de continuïteit van het onderwijs ten zeerste wordt geschaad; wier toewijding in vele gevallen waardeering verdient, doch die niet door veel grootere kennis en ouderen leeftijd voldoende gezag over de in velerlei opzichten heterogene verzameling der tegenwoordige studenten hebben, en die meest vertrekken tegen den tijd dat hun zelfstandig iets overgelaten kan worden. En m.i. gaat *hier* de eenige doelmatige gelegenheid voor het aankweeken van goede docenten voor de toekomst verloren.

Geen der docenten heeft een assistent die desnoods bij afwezigheid van den lector eene afdeling eenige weken geheel zelfstandig kan gaande houden. Hij zelf heeft alles tot in bijzonderheden te regelen en te controleeren en ontaardt zoodoende meer in een bedrijfsleider in plaats van docent bij het hooger onderwijs en wetenschappelijk onderzoeker te kunnen zijn.

Eene zeer belangrijke factor is langzamerhand de veranderde mentaliteit der studenten geworden. Hunne gemiddelde vermindering van begaafdheid, belangstelling en verantwoordelijkheidsgevoel is een algemeen verschijnsel bij de meeste faculteiten, en werkt zeer remmend op de resultaten van het onderwijs, is mede oorzaak dat aan de veelbelovende studenten niet die voorlichting kan worden gegeven zooals men dat gaarne zou willen en waarop ze recht hebben.

De mogelijkheden, den tandheelkundigen studenten reeds tegenwoordig gegeven, steken overigens toch zeer gunstig af bij die van 15 jaren geleden, **mits**, en hierop komt het aan, bij den student de ernstige wil voorzit, om deze kansen te benutten. Doch tegen de volmaakt passieve houding, die te velen onzer studenten aannemen bij het zich laten onderrichten in medische en tandheelkundige kennis is met het beste leerplan niet op te tornen.

Het is mij bekend, dat bij velen ook deze illusie voorzigt, dat door het instellen van het candidaats in de medicijnen het gehalte der studenten zou verbeteren. Dezelfde klachten over de medische studenten in aanmerking nemende, deel ik die illusie niet. Ook is het nog een open vraag, of het te groote aantal *hierdoor* zal verminderen.

Alleen op eene zeer wenschelijke ruimere theoretische basis zou als winst van eene nieuwe regeling gerekend mogen worden.

Uit het voorgaande blijkt, dat vooral de drie lectoren, die met de vooropleiding zijn belast, en tevens de verantwoordelijkheid dragen voor het klinisch onderwijs en voor de daar door de studenten (vogels van zeer diverse plumage, en wel dra vermoedelijk een kleine tweehonderd tegelijk) uit te voeren behandelingen op patienten, zich voor eene in vele opzichten onuitvoerbare taak zien gesteld.

De lectoren hebben doorlopend op de genoemde en vele andere bezwaren de aandacht der overheid trachten te vestigen. Wat zou een toeziende voogd uit de O. en E. commissie hierin meer hebben kunnen bereiken, waar er toch geene gelden voor afdoende verbeteringen beschikbaar zijn?

Het open oog voor de eischen der praktijk kan men veilig aan de docenten overlaten: door de te bescheiden maat van de stoffelijke waardeering voor hunne toewijding zullen ze zich niet langer de weelde kunnen veroorloven te vervreemden van de eischen die de praktijk aan den praktiseerenden tandarts stelt.

Den heer Nord noemde ik eens een idealist, en indien hij gelooft, langs de door hem aangegeven wegen per O. en E. commissie in de gegeven omstandigheden betere resultaten met het onderwijs te hebben kunnen bereiken dan de lectoren, blijf ik bij deze opvatting. Overigens kan de maatschappij de idealisten evenmin missen als de nuchtere realisten; het is evenwel niet doelmatig, beiden telkens verbitterd tegen elkaar in 't harnas te jagen. Men kan beginnen met waardeering te hebben voor de collegae, practici of docenten die hun best

deden om, ieder naar zijn inzicht, voor een vak dat uit den aard der zaak altijd een halfslachtig iets tusschen wetenschap en praktijk zal blijven, in de gegeven omstandigheden eene redelijke opleiding samen te stellen.

J. G. SCHUIRINGA,
Lectrix in de prothetische tandheelkunde.

Naar aanleiding van het bovenstaande, wil de ondergeteekende opmerken dat hij met de door de schrijfster gesignaleerde feiten zeer wel op de hoogte was, de vele door haar geopperde moeilijkheden erkent en met instemming deze beschouwingen heeft gelezen.

Hij begrijpt echter niet op welke wijze hij in zijn artikel iemand kan hebben gegriefd over den toon waarop het „Utrechtsche Monopolie” werd afgemaakt en nog minder waar hij zou hebben aanbevolen, een toeziende voogd aan het College van Lectoren toe te voegen.

Dat voor toewijding, in stede van dank, gewoonlijk slechts onaangenaamheden en kleingeestige critiek het loon is, daarvan zijn weinigen meer overtuigd dan schrijver dezes; maar hij is zich persoonlijk niet bewust, ooit in waardeering voor den moeilijken arbeid der Utrechtsche docenten te zijn tekort geschoten, laat staan daarvan blijk te hebben gegeven.

Het feit dat tandheelkunde uitsluitend wordt gedoceerd aan één Universiteit, is toch waarlijk niet de schuld van de docenten in dat vak en de nadeelen aan *ieder* soortgelijk Monopolie verbonden, kunnen dus nimmer voor hèn rekening komen.

De opmerkingen hierover gemaakt golden derhalve het principe en niet de personen der huidige docenten. Wiè in de toekomst die plaatsen ook zullen innemen, zij zullen steeds te weinig in aantal zijn, dan dat een Maatschappij uitsluitend aan hèn zou kunnen overlaten, de beoordeeling van het opleidingsprogramma.

Over de *uitvoering* van dit programma heeft nòch de ondergeteekende, nòch voor zoover hem bekend eenige Commissie

uit de Maatschappij zich ooit uitgesproken en hier ligt vermoedelijk de oorzaak van het misverstand, want de opmerkingen van Mej. Schuiringa betreffen alleen die uitvoering, welke door mij, bij het bespreken van het opleidingsvraagstuk nimmer in het geding is gebracht.

Wij hopen hiermede Mej. Schuiringa de overtuiging te hebben gegeven dat het nimmer onze bedoeling was om — wie dan ook — verbitterd tegen elkaar in 't harnas te jagen. Integendeel hebben wij steeds aangedrongen op een eendrachtige samenwerking van *alle* betrokken partijen om deze — voor onze professie — alles overheerschende kwestie, tot een goede oplossing te brengen.

N.